

WODA I ŚCIEKI	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-87
	Wody lecznicze Metody badań	9567-18/22
	Oznaczanie zawartości jonu fluorkowego metodą kolorymetryczną z odczynnikiem cyrkonowo-ksylenolowym	
		Grupa katalogowa 1485

1. WSTĘP

1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy jest metoda oznaczania zawartości jonu fluorkowego w wodach leczniczych.

1.2. Zakres stosowania metody. Metodę stosuje się do oznaczania fluorków w wodach leczniczych przy ich zawartości od 0,25 mg do 3 mg/l.

2. METODA OZNACZANIA

2.1. Zasada oznaczania. W środowisku kwaśnym jony fluorkowe tworzą kompleks z cyrkonem. Kompleks ten reaguje z czerwonomarańczowym oranżem ksylenolowym z utworzeniem nowego połączenia kompleksowego cyrkonu z oranżem ksylenolowym o barwie żółtej. Stopień odbarwienia oranżu jest proporcjonalny do stężenia jonów fluorkowych w próbce. Oznaczanie polega na pomiarze absorbancji czerwonomarańczowego roztworu oranżu, który nie przereagował z kompleksem cyrkonowo-fluorkowym.

2.2. Przygotowanie próbki. Próbkę wody do badań pobrać zgodnie z BN-74/9561-02. Zaleca się przechowywać i pobierać próbkę w butelce polietylenowej. W oznaczaniu przeszkadza obecność chlorków w stężeniu powyżej 135 mg/l, siarczanów powyżej 1000 mg/l oraz żelaza w stężeniu powyżej 10 mg/l.

Przy stężeniach przekraczających określone granice należy:

a) wpływ chlorków unieczynnić poprzez zastosowanie obciążenia skali wzorca maksymalnym stężeniem jonów Cl^- (odczynniki cyrkonowy przygotowany na stężonym roztworze NaCl),

b) jony żelazowe zredukować za pomocą 1 ml 10% kwasu askorbinowego,

c) wpływ jonów siarczanowych usunąć stosując obciążenie krzywej wzorcowej oznaczoną uprzednio zawartością siarczanów.

2.3. Aparatura. Spektrofotometr obejmujący widmo o długości fali 550 nm. Kuwety o grubości warstwy absorbcyjnej 1 cm. Termostat lub ciepłarka.

2.4. Odczynniki i roztwory

a) Fluorek sodowy NaF cz.d.a. podstawowy roztwór wzorcowy o $g(\text{F}) = 0,0001 \text{ g/ml}$: w kolbie pomiarowej pojemności 1000 ml rozpuścić 0,2210 g fluorku sodowego, kolbę dopełnić do kreski wodą destylowaną. Roztwór przechowywać w butelce polietylenowej.

b) Fluorek sodowy NaF cz.d.a. roboczy roztwór wzorcowy o $p(\text{F}) = 0,000005 \text{ g/ml}$: rozcieńczyć 20-krotnie podstawowy roztwór wzorcowy wodą destylowaną bezpośrednio przed oznaczaniem.

c) Kwas askorbinowy $\text{C}_6\text{H}_8\text{O}_6$ cz.d.a. roztwór 10%, odważyć 5 g kwasu askorbinowego, rozpuścić w 50 ml wody destylowanej.

d) Odczynnik cyrkonowy: odważyć 45 g chlorku sodowego NaCl cz.d.a., rozpuścić w 175 ml wody destylowanej, następnie dodać kroplami 37,5 ml stężonego kwasu solnego HCl (1.19). Do tego roztworu dodać 1,25 ml roztworu tlenochlorku cyrkonu ZrOCl_2 cz.d.a. świeżo przygotowanego przez rozpuszczenie 15 mg tlenochlorku cyrkonu w 10 ml wody destylowanej. Całość uzupełnić wodą destylowaną do objętości 250 ml. Odczynnik jest trwały 7 dni.

e) Oranż ksylenolowy roztwór 0,2%: odważyć 50 mg oranżu ksylenolowego, rozpuścić w 25 ml wody destylowanej.

f) Siarczan sodowy Na_2SO_4 cz.d.a. roztwór do obciążenia o $P(\text{SO}_4) = 0,01 \text{ g/ml}$: odważyć 30,88 g siarczanu sodowego, rozpuścić w 1000 ml wody destylowanej.

2.5. Przygotowanie krzywej wzorcowej. Do kolbek pomiarowych pojemności 50 ml odmierzyć kolejno: 1,0; 2,0; 4,0; 8,0; 10,0; 12,0 ml roboczego roztworu wzorcowego fluorku sodowego. Do każdej kolbki dodać około 5 ml wody destylowanej oraz 20 ml roztworu odczynnika cyrkonowego. Kolbki z płynem wstawić do ciepłarki i ogrzewać w temperaturze 60°C przez 40 min. Po ostudzeniu roztworu do temperatury otoczenia, do kolbek pomiarowych odmierzyć w przypadku obecności w próbce jonów przeszkadzających oznaczaniu po 1 ml roztworu kwasu askorbinowego oraz określoną ilość ml roztworu siarczanu sodowego do obciążenia.

Zgłoszona przez Instytut Medycyny Uzdrawiskowej
Ustanowiona przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej dnia 11 sierpnia 1987 r.
jako norma obowiązująca od dnia 26 października 1987 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 12/1987, poz. 31)

Następnie dodać po 2 ml roztworu oranżu ksylanolowego. Całość dopełnić wodą destylowaną do kreski i wymieszać.

Pomiary absorbancji dla poszczególnych roztworów wzorcowych wykonać po 10 min, przy długości fali 550 nm. Punkt zerowy nastawić na najwyższe stężenie wzorca.

Wykreślić krzywą wzorcową odkładając na osi odciętych stężenie F w mg/ml, a na osi rzędnych odczytaną na spektrofotometrze absorbancję.

2.6. Wykonanie oznaczenia. Próbkę do badań objętości 20 ml przenieść do kolbki pomiarowej pojemności 50 ml, dodać 20 ml roztworu odczynnika cyrkonowego, wstawić do cieplarki i ogrzewać do 60°C przez 40 min.

Po ostudzeniu roztworu do temperatury otoczenia w miarę potrzeby dodać 1 ml roztworu kwasu askorbinowego, 2 ml roztworu oranżu ksylanolowego uzupełnić wodą destylowaną do kreski, wymieszać. Po 10 min

zmierzyć absorbancję roztworu przy długości fali 550 nm, nastawiając punkt zerowy na najwyższe stężenie wzorca. Wynik odczytać z krzywej wzorcowej wykreślonej dla zakresu stężeń od 0,005 do 0,06 mg F/50 ml roztworu.

Zawartość fluorków X w mg wody obliczyć wg wzoru

$$X = \frac{a \cdot 1000}{b}$$

w którym:

- a — zawartość fluorków w badanej próbce wody odczytana z krzywej wzorcowej, mg,
- b — objętość wody badanej pobrana do oznaczenia, ml.

2.7. Wynik. Należy przyjąć średnią arytmetyczną wyników co najmniej dwóch równoległe wykonanych oznaczeń różniących się między sobą nie więcej niż 10% wyniku mniejszego.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Instytut Medycyny Uzdrawiskowej.
2. Normy związane
BN-74/9561-02 Wody lecznicze. Pobieranie próbek do badań
3. Autor projektu normy — dr Barbara Jastrzębska — Instytut Medycyny Uzdrawiskowej, Zakład Balneochemii w Poznaniu.